

נעשה אדם

צל סוכה בצל האמונה

גמ' עבודה זרה ב. – ב:

דרש רבי חנינא בר פפא ואיתימא רב שמלאי לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ספר תורה [ומניחו] בחיקו ואומר למי שעסק בה יבא ויטול שכרו מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים בערבוביא שנאמר כל הגוים נקבצו יחדו [וגו'] אמר להם הקדוש ברוך הוא אל תכנסו לפני בערבוביא אלא תכנס כל אומה ואומה וסופריה שנאמר ויאספו לאומים ואין לאום אלא מלכות שנאמר ולאום מלאום יאמץ ומי איכא ערבוביא קמי הקדוש ברוך הוא אלא כי היכי דלא ליערבבו אינהו [בהדי הדדי] דלישמעו מאי דאמר להו [מיד] נכנסה לפניו מלכות רומי תחלה מאי טעמא משום דחשיבא ומנלן דחשיבא דכתי' ותאכל כל ארעא ותדושינה ותדוקינה אמר רבי יוחנן זו רומי חייבת שטבעה יצא בכל העולם ומנא לן דמאן דחשיב עייל ברישא כדרב חסדא דאמר רב חסדא מלך וצבור מלך נכנס תחלה לדין שנאמר לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל [וגו'] וטעמא מאי איבעית אימא לאו אורח ארעא למיתב מלכא מאבראי ואיבעית אימא מקמי דליפוש חרון אף אמר להם הקדוש ברוך הוא במאי עסקתם אומרים לפניו רבנו של עולם הרבה שווקים תקנינו הרבה מרחצאות עשינו הרבה כסף וזהב הרבינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה אמר להם הקדוש ברוך הוא שוטים שבעולם כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם תקנתם שווקים להושיב בהן זונות מרחצאות לעדן בהן עצמכם כסף וזהב שלי הוא שנאמר לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות כלום יש בכם מגיד זאת

R. Hanina b. Papa — some say R. Simlai — expounded [the foregoing verse] thus: In times to come, the Holy One, blessed be He, will take a scroll of the Law in His embrace and proclaim: 'Let him who has occupied himself herewith, come and take his reward.' Thereupon all the nations will crowd together in confusion, as it is said: All the nations are gathered together, etc. The Holy One, blessed be He, will then say to them: 'Come not before Me in confusion, but let each nation come in with its scribes;' as it is said, and let the peoples be gathered together,¹ and the word le'om [used here] means a kingdom, as it is written, and one kingdom [u-leom] shall be stronger than the other kingdom. (But can there be confusion in the presence of the Holy One, blessed be He? — [No;] it is only that they be not confused, and so hear what He says to them.) Thereupon the Kingdom of Edom will enter first before Him. (Why first? Because they are the most important. How do we know they are so important? — Because it is written: And he shall devour the whole earth and shall tread it down and break it in pieces; and R. Johanan says that this refers to Rome, whose power is known to the whole world. And whence do we know that the most important comes forward first? — Because R. Hisda said: When a king and a community appear before the [Heavenly] tribunal, the king enters first, as it is said: That He maintain the cause of His servant [King Solomon] and [then] the cause of His people Israel. And why is it so? — You may say, because it is not the way of the world that a king shall wait without; or you may say [in order that the king shall plead] before the anger [of the Judge] is roused.) The Holy One, blessed be He, will then say to them: 'With what have you occupied yourselves?' They will reply: 'O L-rd of the Universe, we have established many market-places, we have erected many baths, we have accumulated much gold and silver, and all this we did only for the sake of Israel, that they might [have leisure] for occupying themselves with the study of the Torah.' The Holy One, blessed be He, will say in reply: 'You foolish ones among peoples, all that which you have done, you have only done to satisfy your own desires. You have established marketplaces to place harlots there; baths, to revel in them; [as to the distribution of] silver and gold, that is mine, as it is written: Mine is the silver and Mine is the gold, says the L-rd of Hosts;

גמ' עבודה זרה ג. – ג:

אמרו לפניו רבנו של עולם תנה לנו מראש ונעשנה אמר להן הקדוש ברוך הוא שוטים שבעולם מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת אלא אף על פי כן מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה ומי מצית אמת הכי והא אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב אשר אנכי מצוץ היום לעשותם ולא למחר לעשותם היום לעשותם ולא היום ליטול שכר אלא שאין הקדוש ברוך הוא בא במרוניא עם בריותיו ואמאי קרי ליה מצוה קלה משום דלית ביה חסרון כים מיד כל אחד [ואחד] נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא שנאמר ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו מקדיר

והא אמרת אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו משום ד'ישראל נמי זימני דמשכא להו תקופת תמוז עד חגא והוי להו צערא והאמר רבא מצטער פטור מן הסוכה נהי דפטור בעוטי מי מבעטי מיד הקדוש ברוך הוא יושב ומשחק עליהן שנאמר יושב בשמים ישחק וגו' אמר רבי יצחק אין שחוק לפני הקדוש ברוך הוא אלא אותו היום בלבד

The nations will then plead. 'Offer us the Torah anew and we shall obey it.' But the Holy One, blessed be He, will say to them, 'You foolish ones among peoples, he who took trouble [to prepare] on the eve of the Sabbath can eat on the Sabbath, but he who has not troubled on the eve of the Sabbath, what shall he eat on the Sabbath?

Nevertheless, I have an easy command which is called Sukkah; go and carry it out.' (But how can you say so: does not R. Joshua b. Levi say: What is [the meaning of] the verse, The ordinances which I command you this day to do them? It is that this day only [the present] is the time to do them, they cannot be done tomorrow [in times to come]: this day is the time in which to do them, but not in which to be rewarded for them. [Why then should they be offered this observance in the Messianic time?] — Because the Holy One, blessed be He, does not deal imperiously with His creatures.

And why does He term it an easy command? — Because it does not affect one's purse.) Straightaway will every one of them betake himself and go and make a booth on the top of his roof; but the Holy One, blessed be He, will cause the sun to blaze over them as at the Summer Solstice. and every one of them will trample down his booth and go away, as it is said, Let us break their bands asunder, and cast away their cords from us. (But you have just said 'The Holy One, blessed be He, does not deal imperiously with his creatures? — True! but with the Israelites, too, it occasionally happens that the summer solstice extends till the Festival [of Tabernacles] and they are vexed [by the heat]. But does not Raba say: He who is vexed thereby is freed from dwelling in the Sukkah? — Granted, they would [in such circumstances] be freed, but would Israelites contemptuously trample it down?)

Thereupon the Holy One, blessed be He, will laugh at them, as it is said, He who sits in Heaven laughs. Said R. Isaac: 'Only on that day is there laughter for the Holy One, blessed be He!'

מלאכי ג': י"ט-כ'

כִּי הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בְּעֶרְ פִּתְנוֹר וְהָיוּ כָּל יְדָיִם וְכָל עֲשֵׂה רָשָׁעָה קֵשׁ וְלֵהֲטֹ אֹתָם הַיּוֹם הַבֹּא אָמַר ה' צֶב־אוֹת אֲשֶׁר לֹא יַעֲזֹב לָהֶם עֲרֵשׁ וְעֵנָף: וְרוֹחוֹ לָכֶם יִרְאִי שְׂמִי שְׂמִי צִדִּיקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֶיהָ וַיִּצְאָתָם וּפְשֵׁיתָם כְּעֵלְכִי מִרְבֵּק:

For behold, the sun comes, glowing like a furnace, and all the audacious sinners and all the perpetrators of wickedness will be stubble. And the sun that comes shall burn them up so that it will leave them neither root nor branch, says the Lord of Hosts. And the sun of mercy shall rise with healing in its wings for you who fear My Name. Then will you go forth and be fat as fatted calves.

מלבי"ם שם

והשמש הזאת תרפא בכנפיה - מחום הבעור, והציור הוא כי התגלות האור האלקי יתגלה בשתי בחינותיו כי האור יש בו אור ושרפה, ויתגלה באורו לצדיקים ובאשו לרשעים, כמ"ש והיה אור ישראל לאש וכמש"פ שם.

זוהר (מתורגם) פ' אמור ק"ג

כל מי שהוא מהשורש והגזע הקדוש של ישראל ישב בסוכות תחת צל האמונה ומי שאינו מהשורש והגזע הקדוש של ישראל לא ישב בהם ויוציא את עצמו מתחת צל האמונה.

דרך ה' - חלק א פרק ד

ז. אך ההנהגה הזאת מתחלק לשני חלקים, הא', הוא במה שיעשה מפני שצוה בו, והב', במה שיעשה מפני שהוא מוכרח בו וצריך, פירוש - הא' הוא כלל מעשה המצות, והב' כלל מה שהאדם משתמש מן העולם לצורכו. מעשה המצות, הנה תכלית בו לאדם שיעשהו מבואר הוא, שהוא לקיים מצות בוראו ולעשות חפצו, והנה הוא מקיים חפצו ית' בזה, בשני דרכים נמשכים זה מזה, והיינו כי הוא מקיים חפצו במה שצוהו שיעשה המעשה ההוא והוא עושהו. והשנית, כי הנה במעשה ההוא הנה הוא משתלם באחת ממדרגות השלימות שהיא תולדת המצוה ההיא וכמ"ש, והנה מתקיים חפצו ית', שהוא חפץ שיהיה האדם משתלם ומגיע ליהנות בטובו ית'. אכן מה שהאדם משתמש מן העולם לצרכו, הנה צריך תחלה שיהיה מוגבל בגבול רצונו ית', דהיינו שלא יהיה בו דבר ממה שמנעו ואסרו האל ית'. ושלא יהיה אלא הראוי לבריאות הגוף וקיום חיותו על הצד היותר טוב, ולא כפי נטית החומר ותשוקתו למותרות. ויהיה הכונה בו, להיות הגוף מוכן ומזומן לשתמש ממנו הנשמה לצורך עבודה בוראו, שלא תמצא לה עיכוב בהעדר הכנתו וחולשתו. וכשיהיה האדם משתמש מן העולם על הדרך הזה, הנה ימצא התשמיש ההוא בעצמו פועל השלימות כמ"ש, ויקנה בו מעלה אמיתית כמו שיקנה במעשה כל המצות כלן, כי גם זה מצוה עלינו, לשמור את גופנו בהכנה הגונה לשיכול לעבוד בו את בוראנו, ונשתמש מהעולם לכונה זו ולתכלית זה כפי המצטרך לנו, ונמצינו אנחנו מתעלים במעשה הזה, והעולם עצמו מתעלה בזה בהיותו עוזר לאדם לשיעבוד את בוראו:

Everything that man should do can be divided into two categories. First there is what he does as the result of a commandment. The second is what is done out of necessity.

The first category includes all the divine commandments. The second includes everything that man does while making use of the world to satisfy his needs.

The purpose of the Divine commandments has already been discussed namely that man should obey G-d's orders and fulfil His will. In doing so he conforms to G-d's will in two interrelated ways.

First of all he obeys G-d's will in doing what he was commanded to do. Secondly, however, he also perfects himself to that certain degree associated with that particular commandment. In doing so, he is perfected all the more, since G-d desires that man be perfected and attain the enjoyment of the good.

Man's use of the world for his own needs, however should also be circumscribed by the limits imposed by G-d's Will and not include anything forbidden by G-d. It should be motivated by the need to best maintain his health and preserve his life, and not merely to satisfy his physical urges and superfluous desires. One's motivation in maintaining his body should be furthermore be so that the soul should be able to serve its Creator without being hampered by the body's weakness and incapability.

When a man makes use of the world in this manner, this in itself becomes an act of perfection, and through it one can attain the same virtue as in keeping the other commandments. Indeed, one of the commandments requires that we keep our bodies fit so that we can serve G-d and that we derive our needs from our environment to achieve this goal.

In this manner, we elevate ourselves even through such activities. The world itself is also elevated, since it is then also helping man to serve G-d.

ויקרא כ"ג:מ"ב-מ"ג

בַּסֹּכֶת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל הָאֶזְרָז בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֹּכֶת: לְמַעַן יָדְעוּ דִּרְתִּיכֶם כִּי בַּסֹּכֶת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

For a seven day period you shall live in booths. Every resident among the Israelites shall live in booths, in order that your [ensuing] generations should know that I had the children of Israel live in booths when I took them out of the land of Egypt. I am Hashem your G-d.

רש"י

כי בסוכות הושבתי. (סוכה יא) ענני כבוד:

I had the children of Israel live in booths: [These were] the clouds of glory [with which God enveloped the Jewish people in the desert, forming a protective shelter for them against wild beasts and enemies.] [See Num. 10:34 and Rashi on that verse.]- [Sukkah 11b]

משנה סוכה ב.

סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר ושאונה גבוהה עשרה טפחים ושאין לה (שלשה) [שלש] דפנות ושחמתה מרובה מצלתה פסולה:

רש"י

ושחמתה מרובה מצלתה – המועט בטל כרוב, והרי הוא כמי שאינו, ועל סם הסכך קרויה סוכה:

גמ' סוכה ב.

אמר רבה דאמר קרא למען ידעו דרתיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה משום דלא שלטא בה עינא

רשב"ם ויקרא כ"ג: מ"ג

למען ידעו דורותיכם פשוטו כדברי האומרים במסכת סוכה סוכה ממך – וזה טעמו של דבר חג הסוכות תעשה לך באספק מגרנד ומיקבד באספק את תבואת הארץ ובתיכם מלאים כל טוב דגן ותינוש ויאמר. למען תזכרו כי בסוכות הושבתי את בני ישראל במדבר ארבעים שנה בלא יישוב ובלא נחלה ומתוך כך נתנו הודאה למי שנתן לכם נחלה ובתיכם מלאים כל טוב ואל תאמרו בלבדכם כחי ועוֹס ידי עשה לי את החיל הזה. וכסדר הזה נמלא בפרשת עקב תשמעון. וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך ה' אלקיך זה ארבעים שנה וגו' ויאכילך את המן וגו'. ולמה אני מזה לך לעשות זאת. כי ה' אלקיך מביאך אל ארץ טובה ואכלת ושבעת ורם לבבך ושכחת את ה' וגו' ואמרת בלבדך כחי ועוֹס ידי עשה לי את החיל הזה וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל. ולכך יולאים מצתים מלאים כל טוב בזמן אסיפה ויושדין בסוכות לזכרון שלא היה להם נחלה במדבר ולא צתים לשבת:

ומפני הטעם הזה קבע הקד"ה את חג הסוכות בזמן אסיפת גורן ויקב לבדתי רוס לבדו על צתיהם מלאים כל טוב פן יאמרו ידינו עשו לנו את החיל הזה:

רמב"ן שם
... ולכן כזה זמן הזה והזכרון, שידעו ויזכרו שהיו במדבר לא בלאו צבית ועיר מושב לא מלאו ארבעים שנה, והסם
היה עמהם לא חסרו דבר:

העמק דבר שם
למען ידעו וגו'. כדי שלא יהיו מתיאשים מן החיים הטובים אפילו אין להם אחוזת נחלה ושמחה טבעים
מכ"מ ידעו ממצות סוכה כי ניתן לזכור ישיבתם בסוכות בהוציאו אותם וגו' והרי היה אז מכ"מ שמחת
עולם על ראשם. והרי אני ה' אלקיכם. מנהיג ומשיג עליכם לעולם ואין מעצור ממנו ית' להשפיע טובה
וברכה גם בלי אחוזת נחלה.

כלי יקר שם
כל האזרח בישראל ישבו בסוכות. נקט דוקא אזרח שהוא לשון תושב, לפי שבזמן אסיפת התבואה מן השדה כל
אחד רוצה לילך מן השדה לתוך ביתו לישב בו ישיבה של קבע, וחששה התורה אולי על ידי ישיבת קבע ירום לבבו
כי מצאה ידו כביר וישמן ויבעט על כן נאמר כל האזרח, הרוצה להיות כתושב בעולם הזה ולא כגר אליו צוה ה'
לצאת מדירת קבע לדירת ארעי כדי שיכיר בפחיתות ערכו שאינו בעולם הזה כי אם גר ולא תושב כמדייר בי דיירי
ועל ידי זה לא יבטח בצל קורתו כי אם בצל שדי יתלונן, כמו שעשו ישראל בצאתם ממצרים שלא ישבו בבתי
ספונים וחשובים כי אם בהיקף שבעה עננים אשר כבוד ה' היה בתוכם וזהו בצל שדי ולא בצל קורות בתיים ארזים.
וזה שאמר כי בסוכות הושבתי את בני ישראל וגו'. כי אין לומר שמדבר בסתם סוכות של הולכי דרכים דאם כן הוה
ליה לומר כי בסוכות ישבו בני ישראל מהו הושבתי משמע שהקב"ה בעצמו ובכבודו הושיבם בסוכות ואין זה כי אם
היקף שבעה עננים אשר פרש ה' ענן למסך עליהם כי על כן באו בצל ש-די יתברך:

רמב"ם הלכות סוכה ו':ה'
כיצד היא מצות הישיבה בסוכה שיהיה אוכל ושותה ודר בסוכה כל שבעת הימים בין ביום בין בלילה כדרך שהוא
דר בביתו בשאר ימות השנה וכל שבעת הימים עושה אדם את ביתו עראי ואת סוכתו קבע שנאמר (ויקרא כ"ג)
בסוכות תשבו שבעת ימים כיצד כלים הנאים ומצעות הנאות בסוכה וכלי שתייה כגון אשישות וכוסות בסוכה אבל
כלי אכילה כגון קדרות וקערות חוץ לסוכה המנורה בסוכה ואם היתה סוכה קטנה מניחה חוץ לסוכה:

How must the mitzvah of dwelling in the sukkah be fulfilled? A person must eat, drink, and live in the sukkah throughout all seven days [of
the festival], both during the day and at night, in the same manner as he dwells in his home throughout the year.
During these seven days, he must consider his house as a temporary dwelling and the sukkah as his permanent home, as [Leviticus 23:42]
states: "You shall dwell in sukkot for seven days."

What does this imply? His attractive utensils and attractive bedding [should be brought] to the sukkah. His drinking utensils - i.e., his cups
and crystal pitchers - [should be brought] to the sukkah. However, utensils used for food - i.e., pans and plates - [may be left] outside the
sukkah. A candelabra [should be brought] to the sukkah. However, if the sukkah is small, it should be left outside the sukkah.

שפתי חיים מועדים ח"א עמ' שי"ט.
לעתיד לבוא יטענו אומות העולם כיון שבפועל מטרת תכלית כל הבריאה היא בשביל ישראל שיעסקו בתורה, ואם
כך אזי כל פעולת מעשיהם התוצאה מהם היא לצורך ישראל, ויש למעשיהם ערך כקיום המצוה, ומגיע להם שכר
על זה. אמנם הקב"ה משיב להם כיון שלא היתה כוונתם בעשיית הנמצוה לצורך ישראל, אינם יכולים לזכות לשכר
מצוה. אין למעשי עוה"ז ערך כקיום המצוה ללא כונה הראויה לכך, ורק הכוונה בעשיית צורכי עוה"ז לצורך
עבודת ה' היא המכשירה את המעשה – מעשה של קיום מצוה.

תהלים ט"ז:ח'-ט'
שְׁוִי־תִי ה' לְנִגְדִי תַבְיִיד כִּי מִיְמִינִי כָּל אֲמוֹת: לִכֹּן שְׁמוֹנִי לְפָנַי וַיִּגֹּל כְּבוֹדִי אֶף בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לְבָטָחוֹ:

I have placed Hashem before me constantly; because [He is] at my right hand, I will not falter. Therefore, my heart rejoiced, and my soul
was glad; even my flesh shall dwell in safety.

רש"י שם פסוק ח'
שְׁוִי־תִי ה' לְנִגְדִי תַבְיִיד – ככל מעשי שמתי מורא לנגד עיני ולמה כי מימיני הוא תמיד לעזרני לכל אמוט, ד"א שְׁוִי־תִי
ה' לְנִגְדִי תַבְיִיד ס"ת היה עמו לקרות בו כל ימי חייו וזה שאמר מימיני כל אמוט ע"ס התורה שנתנה בימיני שאני
עוסק בה ולפיכך כל אמוט (סא"א):

אבן עזרא שם פסוק ט'
לכן, לזי – הוא שכל הדעת: וכבודי – הנשמה: אף צפרי – הגוף והטעם כי אחר שהוא דבק בכח עליון תעלוז נפשו
וכח הדבוקו בו יסמרו מתחלואים בהשתנות העתיד על כן יסכון גופו בעולם הזה לזכות:

שפתי חיים מועדים ח"א עמ' של"א בשם הגר"א
ע"י שמקיים שויתי ה' לנגדי תמיד זוכה שה' יעמוד לימינו. הביאור עד כמה שאדם מרגיש את השגחת ה' תמידית עליו, באותה מידה ה' משגיח עליו ומחזקו, בבחינת ה' צלך על יד ימינך – באותה מידה עומד לימינך.

נפש החיים שער א פרק ז
וז"ש דוד המע"ה ה' צלך על יד ימינך. היינו שכמו שנטיית הצל של איזה דבר. הוא מכוון רק כפי תנועות אותו הדבר לאן נוטה. כן בדמיון זה כביכול הוא ית"ש מתחבר לנשמות העולמו' כפי תנועות ונטיית מעשי האדם למטה. וכן מפורש במדר' אמר לו הקב"ה למשה לך אמור להם לישראל כי שמי אקי"ק אשר אקי"ק. מהו אקי"ק אשר אקי"ק כשם שאתה הוה עמי. כך אני הוה עמך. וכן אמר דוד ה' צלך על יד ימינך. מהו ה' צלך כצלך. מה צלך אם אתה משחק לו הוא משחק לך. ואם אתה בוכה הוא בוכה כנגדך. ואם אתה מראה לו פנים זעומות או מוסברות אף הוא נותן לך כך. אף הקב"ה ה' צלך כשם שאתה הוה עמו הוא הוה עמך ע"כ

תהילים פרק צא
יֵשֵׁב בְּסִתְרֵי עֲלִיּוֹן בְּצֶל שֵׁי-הַיְיָ יִתְלַוֵּן:
He who dwells in the covert of the Most High will lodge in the shadow of the Almighty.

רש"י פסוק א
יושב בסתר עליון – מי שהוא חוסה בסתר כנפי השכינה הוא יתלונן באלו שהקב"ה מגין עליו הרי משה רבינו זה משיח
אח בני האדם לחסות בכנפי השכינה.
He who dwells in the covert of the Most High: He who takes shelter in the covert of the wings of the Shechinah he will lodge in His shadow, for the Holy One, blessed be He, protects him. Moses, our teacher, hereby persuades people to take shelter in the wings of the Shechinah.

מלבי"ם
יושב מאייר כאלו אחד מן הקדושים בני עליון מלאכי ה' ידבר אל המתפלל ויענהו מענה על שאלתו, אומר אליו, דע כי אתה היושב בסתר עליון – מלך נפשו, שיושבת בקביעות בסתר ה' לדווקה צרכה העליון, ומלך גופך אתה האיש אשר בלל קדי יתלונן – שה' יגחית עליך בהשגחה פרטית ויכסך בלל כנפיו:

חובות הלבבות שער חשבון הנפש
והעשירי חשבון האדם עם נפשו בהשקפת הבורא על נגלהו ונסתרו ושהוא רואה אותו וזוכר כל מעשיו ומה שעובר על לבו מן המחשבות הטובות והרעות ויהיה מפחד תמיד ממנו ומשתל לתקן נגלהו ונסתרו לאלקים יתברך... וכאשר יהיה הענין הזה שב אל רעיון המאמין תמיד ויחשוב המאמין תדיר עם נפשו עליו יהיה הבורא יתברך נמצא עמו במצפנו יראהו בעין שכלו ויהיה ירא אותו תמיד ומרוממו ובוהן את מעשיו וחוקר את פעליו בהנהגת ברייתו המעידות על גדולת ורוממותו וחכמתו ויכלתו. וכאשר יתמיד על זה יניח ההבורא לו מעצבו וירגיע לבו מפחדו ויפתח לו שערי ידיעתו ויגלה לו סודות חכמתו וישים עיניו על הדרכתו והנהגתו ולא יניחהו לעצמו וליכלתו כמו שאמר (שם יג) במזמור ה' רועי לא אחסר עד סופו. ויהיה במדרגה העליונה ממדרגות החסידים ובמעלה הרמה ממעלות הצדיקים ויראה מאין עין וישמע מבלי און וידבר בלי לשון וירגיש בענינים מבלתי חושים וישער בהם מבלעדי הקשה ואיננו קץ במאומה מענינו ולא בוחר ענין יותר מענין ממה שבחר הבורא תולה רצונו ברצון הבורא ואהבתו באהבתו והנאהב אצלו מה שאהוב לו והנמאס אליו מה שמאוס לו...

One should reckon with himself that the Creator watches over his outer and inner life, observes him and remembers all his deeds and thoughts that occur to him, both good and bad. He should therefore always be in awe of Him and should endeavour to improve his outer and inner life for G-d, may He be exalted...

When the believer ponders this point repeatedly and reckons with himself regularly in this regard, the Creator, may He be exalted will be with him in his consciousness and he will see him with his mind's eye. He will always be in awe of Him and engaged in exalting Him. He will contemplate His works and study His deeds in the government of His creatures, which testify to His greatness, glory, wisdom and power.

If he continues in this course, the creator will relieve him of his sorrow and quiet his heart of its fear. G-d will open to him the gates leading to the knowledge of Him, and reveal to him the mysteries of His wisdom. G-d will oversee his guidance and regimen and will not leave him to his own devices and faculties as it says, 'G-d is my shepherd, I lack nothing'...

He will be on the highest level among the pious and [attain to] the most exalted degree among the righteous. He will see without eyes, hear without ears, speak without a tongue, sense things without sense and intuit them without reasoning. Nothing about his condition will dissatisfy him, he will desire to be in no situation other than the one chosen [for him] by the Creator. He will link his will to G-d's will, his love to G-d's love, loving what is beloved to Him and loathing what is loathsome to Him...

תהלים כ"א:ה'

לְהוֹדוֹ ה' אֱוִירִי וְיִשְׁעֵי מִמֶּנִּי אֵירָא ה' מִעוֹז זִמְי מִמֶּנִּי אֶפְזוֹד: בְּקָרֵב עָלַי מִרְעִים לֶאֱכֹל אֶת בִּשְׂרֵי צָרִי וְאֵיבֵי לִי הִמָּה כְּשִׁכְלוּ וְנָפְלוּ: אִם תִּזְוָה עָלַי מִזְוָה לֹא יִירָא לִבִּי אִם תִּקְוֶה עָלַי מִלְּוִזְמָה בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטֹחַ: אֲזוֹת שְׂאֵלֹתַי מֵאֵת ה' אֲזוֹתָה אֲבַקֵּשׁ שְׁבִיתִי בְּבֵית ה' כָּל יְמֵי זִמְי לְוַחוֹת בְּנַעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ: כִּי יִצְפְּנִי בְּסֻכָּה בְּיוֹם רָעָה וְסִתְרֵנִי בְּסִתֵּר אֶהְלֹךְ בְּצוּר יְרוּבִמָּנִי:

Of David. Hashem is my light and my salvation; whom shall I fear? Hashem is the stronghold of my life; from whom shall I be frightened? When evildoers draw near to me to devour my flesh, my adversaries and my enemies against me-they stumbled and fell. If a camp encamps against me, my heart shall not fear; if a war should rise up against me, in this I trust. One [thing] I ask of Hashem, that I seek-that I may dwell in the house of Hashem all the days of my life, to see the pleasantness of the Lord and to visit His Temple every morning. That He will hide me in His tabernacle on the day of calamity; He will conceal me in the secrecy of His tent; He will lift me up on a rock.

שפתי חיים שם עמ' של"ד

וזה בקשתו "כי יצפני בסוכו" – הענין של ישיבה בסוכה הוא להרגיש שנמצאים בבית ה' בצלא דמהימנותא שעומדים תחת השגחת הקב"ה בתמידות. בסוכה הרי צריך להכניס את כל דרכי חיים: אכילה, שינה וגם טיול. ועי"ז שמכניסים את מעגל החיים בקיום מצות סוכה. מצילה הסוכה מהקיטרוג – יצה"ר, כי הוא ביטוי של שויתי. לאחר שעברו ר"ה ויו"כ שנאבקנו עם היצה"ר, זו העצה להקטין את שלטון היצה"ר.

רמ"א אורח חיים תרל"ט:ז'

...וכשיואל מן הסוכה מכח הגשמים אל יצעט וינאח אלח ינאח כנכנע כעבד שמוזג כוס לרבו וספכו על פניו. (מהרי"ל):